

การส่งเสริมอาชีพการเลี้ยงไก่ไข่อารมณ์ดี บ้านค่าน้ำสร้าง หมู่ 15 ตำบลค้อเหนือ  
อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร

Promotion of Happy Egg Chicken Farming at Ban Kham Nam Sang Village No.15  
Kho Nuea Sub-district Mueang Yasothon District Yasothon Province

วรินทร์ เศษสุวรรณ

Warinthon Setsuwan

นักวิชาการอิสระ

Independent Scholar

\*Corresponding Author Email: warinthonsetuwan2547@gmail.com

Received: 13 May 2026 Revised: 31 May 2026 Accepted: 7 June 2026

### บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริมอาชีพการเลี้ยงไก่ไข่อารมณ์ดี บ้านค่าน้ำสร้าง หมู่ 15 ตำบลค้อเหนือ อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร เป็นการวิจัยแบบเชิงคุณภาพ มีเครื่องมือในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์และแบบสังเกต โดยมีกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 10 คน คือ ประชาชนในชุมชนบ้านค่าน้ำสร้าง หมู่ 15 ตำบลค้อเหนือ อำเภอเมืองจังหวัดยโสธรที่เลี้ยงไก่ไข่อารมณ์ดี ทั้งหมดมาจากการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง แล้วนำข้อมูลที่รวบรวมได้จากเครื่องมือการวิจัยมาวิเคราะห์ในเชิงเนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการส่งเสริมอาชีพการเลี้ยงไก่ไข่อารมณ์ดี บ้านค่าน้ำสร้าง หมู่ 15 ตำบลค้อเหนือ อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร ประกอบด้วย พบว่า 1) การจัดโรงเรือน ให้มีความเหมาะสมกับสภาพแวดล้อม 2) การให้อาหารที่มีคุณค่าทางโภชนาการ ครบถ้วนและให้อาหารตรงเวลา 3) เกษตรกรนิยมใช้น้ำสะอาดและมีการเปลี่ยนน้ำให้ได้อย่างสม่ำเสมอ 4) การเลี้ยงไก่ไข่แบบอารมณ์ดีที่ลดความแออัดภายในโรงเรือน 5) เกษตรกรมีการนำวัสดุธรรมชาติและทรัพยากรในชุมชนมาใช้ในการจัดการโรงเรือน 6) การดูแลความสะอาดภายในโรงเรือนอย่างต่อเนื่อง 7) การรวมกลุ่มของผู้เลี้ยงไก่ไข่ในชุมชน 8) เกษตรกรที่ได้รับการอบรมด้านการเลี้ยงไก่ไข่ 9) การจำหน่ายไข่ไก่ภายในชุมชนและตลาดใกล้เคียง และ 10) การส่งเสริมอาชีพการเลี้ยงไก่ไข่แบบอารมณ์ดี ช่วยสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชน ตลอดจน แนวทางการเลี้ยงไก่ไข่อารมณ์ดีให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพ คือ ควรเริ่มจากการจัดโรงเรือนให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม มีอากาศถ่ายเทสะดวก ลดความแออัด และรักษาความสะอาดอย่างต่อเนื่องควบคู่กับการให้อาหารที่มีคุณค่าทางโภชนาการครบถ้วนและให้น้ำสะอาดอย่างสม่ำเสมอ นอกจากนี้ เกษตรกรยังมีการนำวัสดุธรรมชาติในชุมชนมาใช้เพื่อลดต้นทุนในการจัดการโรงเรือน รวมถึงการเข้ารับการอบรมเพื่อเพิ่มความรู้และพัฒนาทักษะด้านการเลี้ยงไก่ไข่ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น อีกทั้งการรวมกลุ่มของผู้เลี้ยงไก่ไข่ยังช่วยให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้และสร้างช่องทางการจำหน่ายภายในชุมชนและตลาดใกล้เคียง ส่งผลให้การเลี้ยงไก่ไข่อารมณ์ดีไม่เพียงสร้างรายได้แก่ครัวเรือน แต่ยังช่วยเสริมความเข้มแข็งและการพึ่งพาตนเองของชุมชนได้อย่างยั่งยืนอีกด้วย

คำสำคัญ: อาชีพการเลี้ยงไก่ไข่, การส่งเสริม, ไข่ไก่อารมณ์ดี

---

### Abstract

This research consists purposes were to investigate the guidelines for promoting the Arom Dee egg-laying chicken farming occupation in Ban Kham Nam Sang Village No.15 Kho Nuea Sub-district Mueang Yasothon District, Yasothon Province. This study employed a qualitative research design. The research instruments consisted of interview and observation forms. The target group comprised 10 participants who were residents of Ban Kham Nam Sang Village No.15 Kho Nuea Sub-district Mueang Yasothon District Yasothon Province and were engaged in Arom Dee egg-laying chicken farming. The participants were selected using purposive sampling. The collected data were analyzed using content analysis. The findings revealed that the guidelines for promoting Arom Dee egg-laying chicken farming in Ban Kham Nam Sang Village No.15 Kho Nuea Sub-district Mueang Yasothon District Yasothon Province consisted of the following ten key aspects 1) constructing poultry houses appropriate to the surrounding environment 2) providing nutritionally balanced feed at regular feeding times 3) supplying clean drinking water and replacing it regularly 4) adopting Arom Dee egg-laying chicken farming practices that reduce overcrowding within poultry houses 5) utilizing natural materials and locally available community resources in poultry house management 6) maintaining continuous cleanliness of poultry houses 7) establishing networks among egg-laying chicken farmers within the community 8) encouraging farmers to participate in training programs on egg-laying chicken farming 9) marketing eggs within the community and nearby local markets and 10) promoting Arom Dee egg-laying chicken farming as a means of strengthening community resilience. Furthermore, the study suggests that producing high-quality eggs through Arom Dee egg-laying chicken farming should begin with the establishment of poultry houses that are well suited to the local environment, ensuring adequate ventilation, minimizing overcrowding and maintaining continuous sanitation. These practices should be complemented by providing nutritionally balanced feed and a consistent supply of clean drinking water. In addition, farmers should utilize natural materials and locally available resources to reduce poultry house management costs while participating in training programs to enhance their knowledge and technical skills in egg-laying chicken production. Moreover, the formation of farmer groups facilitates knowledge sharing and expands marketing opportunities within the community and nearby markets. Consequently, Arom Dee egg-laying chicken farming not only generates household income but also enhances community resilience, promotes self-reliance and contributes to sustainable community development.

**Keywords:** Egg-Laying Chicken Farming, Promotion, Arom Dee Eggs

## บทนำ

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ถือเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาประเทศในยุคปัจจุบัน ซึ่งต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของเทคโนโลยีและสภาวะเศรษฐกิจ สังคมไทยจึงมุ่งเน้นการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตและการพัฒนาผู้เรียนให้สามารถพึ่งพาตนเองได้ผ่านการจัดการศึกษาและการพัฒนาอาชีพที่เหมาะสมกับบริบทของแต่ละบุคคล (ผการัตน์ พินิจวัฒน์, 2561) การสร้างความเข้มแข็งในทักษะอาชีพไม่เพียงแต่ช่วยเพิ่มพูนความรู้ แต่ยังเป็นการเตรียมความพร้อมให้ประชาชนสามารถรับมือกับการเปลี่ยนแปลงด้านดิจิทัล (Digital Disruption) ที่ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตและรูปแบบการประกอบอาชีพในทุกระดับ (ชัชววรรณ ต๊ะผัด และคณะ, 2564)

ภาคเกษตรกรรมซึ่งเป็นอาชีพหลักของประชากรส่วนใหญ่ ปัญหาที่พบมักเกี่ยวข้องกับการขาดความรู้เชิงลึกในการบริหารจัดการกลุ่ม การขาดเงินทุน และปัญหาด้านการตลาดที่มักถูกกดราคาจากพ่อค้าคนกลาง การส่งเสริมอาชีพการเลี้ยงไก่ไข่อารมณดีจึงเป็นทางเลือกที่มีศักยภาพ เนื่องจากสอดคล้องกับแนวคิดการทำเกษตรปลอดภัยและเกษตรอินทรีย์ที่ผู้บริโภคยุคใหม่ให้ความสำคัญ (รุณทิกา วงศ์ผัด และพนมพร จันทรปัญญา, 2562) หากเกษตรกรได้รับการส่งเสริมด้านความรู้และประสบการณ์ในการตั้งกลุ่มอาชีพอย่างเป็นระบบ จะช่วยลดความเสียหายจากการลงมือทดลองและสร้างฐานรากที่มั่นคงให้กับเศรษฐกิจระดับครัวเรือนและชุมชนได้ (กริชตรี ปัญญาบุญ และวิษณุ สมิตสุวรรณ, 2565)

ความสำเร็จในการส่งเสริมอาชีพเกษตรกรยุคใหม่จำเป็นต้องอาศัย “รูปแบบความร่วมมือแบบพหุภาคี” หรือทฤษฎีร่วมคิดร่วมปฏิบัติ (Collaborative Governance) โดยมีการประสานงานกันระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ภาครัฐทำหน้าที่สนับสนุนแหล่งเงินทุนดอกเบี้ยต่ำและองค์ความรู้เฉพาะทาง ภาคเอกชนช่วยด้านการวางแผนการตลาดและช่องทางจำหน่าย ส่วนภาคประชาชนต้องมีการรวมกลุ่มที่มีโครงสร้างการบริหารงานแบบทีมงาน (Team-Based Structures) และการบริหารแบบแนวราบเพื่อให้สมาชิกมีส่วนร่วมอย่างเท่าเทียมและเกิดความโปร่งใสในการดำเนินงาน (วนิฐา ปัญญาส่อง และรุ่งทิวา กองสอน, 2567)

นอกจากโครงสร้างการบริหารแล้ว กระบวนการดำเนินงานตามวงจรคุณภาพ (PDCA) และการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาประยุกต์ใช้ถือเป็นกลไกสำคัญที่จะช่วยให้โครงการมีความยั่งยืน การส่งเสริมอาชีพควรเริ่มจากการวางแผนตามความต้องการของชุมชน การดำเนินงานตามแผนงานที่กำหนด การติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่องทุก 3 เดือน และการใช้สื่อสังคมออนไลน์ เช่น Facebook หรือ Line เป็นช่องทางในการถ่ายทอดองค์ความรู้และประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์ไปป์ปลอดภัยสู่ผู้บริโภค กระบวนการเหล่านี้จะช่วยให้กลุ่มอาชีพสามารถปรับตัวเข้ากับสภาพปัญหาและยกระดับมูลค่าผลผลิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ (ชัชววรรณ ต๊ะผัด และคณะ, 2564)

ประการสุดท้าย การนำแนวคิดสะเต็มศึกษา (STEM Education) มาบูรณาการกับการพัฒนาทักษะอาชีพ จะช่วยให้เกษตรกรหรือผู้เรียนมีกระบวนการคิดวิเคราะห์อย่างเป็นระบบในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจริง การฝึกทักษะผ่านการลงมือปฏิบัติจริง (Learning by doing) ตั้งแต่การออกแบบโรงเรือนที่ลดความเครียดของสัตว์ไปจนถึงการคำนวณต้นทุนและการแปรรูปผลผลิต จะสร้างความพึงพอใจในระดับสูงและทำให้เกิดทักษะที่คงทน ซึ่งท้ายที่สุดจะนำไปสู่การเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ที่ประชาชนสามารถพึ่งพาตนเองได้ มีรายได้ที่ยั่งยืน และมีความมั่นคงทางเศรษฐกิจในชุมชนอย่างแท้จริง (ผการัตน์ พินิจวัฒน์, 2561; วนิฐา ปัญญาส่อง และรุ่งทิวา กองสอน, 2567)

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเห็นสิ่งที่มีอยู่ในชุมชนโดยอาชีพที่ผู้คนไม่ชอบได้ให้ความสนใจแต่สามารถสร้างรายได้ให้กับครอบครัวผู้เลี้ยงไก่ไข่อารมย์ดี โดยเฉพาะประชาชนในชุมชนบ้านค่าน้ำสร้าง หมู่ 15 ตำบลค้อเหนือ อำเภอมือง จังหวัดยโสธร เพื่อให้ชุมชนได้เห็นถึงสิ่งที่มีอยู่ในชุมชนสามารถนำมาต่อยอดเพื่อกระจายรายได้เลี้ยงปากท้อง และสร้างอาชีพให้เกิดประโยชน์สูงสุด

### วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริมอาชีพการเลี้ยงไก่ไข่ อารมย์ดี บ้านค่าน้ำสร้าง หมู่ 15 ตำบลค้อเหนือ อำเภอมือง จังหวัดยโสธร

### การบททวนวรรณกรรม

จากการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับการเลี้ยงไก่ไข่อารมย์ดี พบว่า การดูแลไก่โดยคำนึงถึงความเป็นอยู่ที่เหมาะสมของสัตว์ถือเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อทั้งคุณภาพของไข่ไก่และความมั่นคงทางเศรษฐกิจของชุมชน ผู้เลี้ยงจำเป็นต้องจัดสภาพแวดล้อมให้เหมาะสม ทั้งด้านอากาศ ความสะอาด พื้นที่ในการเคลื่อนไหว และการให้อาหารที่มีคุณค่าทางโภชนาการอย่างเพียงพอ เพื่อช่วยลดความเครียดของไก่และเพิ่มประสิทธิภาพในการให้ผลผลิต แนวทางดังกล่าวยังช่วยลดการพึ่งพาสารเคมีและยาโรค ทำให้อาชีพมีความปลอดภัยและสอดคล้องกับกระแสการบริโภคอาหารปลอดภัยในปัจจุบัน (รุณทิกา วงศ์ผัด และ พนมพร จันทรปัญญา, 2562) นอกจากนี้ การสร้างเครือข่ายหรือการรวมกลุ่มของผู้เลี้ยงไก่ภายในชุมชน ยังมีส่วนช่วยในการแบ่งปันองค์ความรู้ การบริหารจัดการต้นทุน และการสร้างอำนาจต่อรองด้านการตลาด ซึ่งนำไปสู่ความเข้มแข็งและการพึ่งพาตนเองของชุมชนในระยะยาว (กริชตรี ปัญญาบุญ และวิษณุ สุमितสุวรรณ, 2565)

อีกทั้ง งานศึกษาหลายชิ้นสะท้อนให้เห็นว่า การเลี้ยงไก่ไข่อารมย์ดีสามารถพัฒนาไปสู่การสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันได้ หากมีการยกระดับมาตรฐานการผลิตให้ได้คุณภาพตามความต้องการของตลาดสมัยใหม่ โดยเฉพาะตลาดที่ให้ความสำคัญกับความปลอดภัยของอาหารและกระบวนการผลิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม การนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการสื่อสาร การประชาสัมพันธ์ และการจำหน่ายสินค้าออนไลน์ ยังช่วยขยายโอกาสทางการตลาดให้เกษตรกรเข้าถึงผู้บริโภคได้กว้างขึ้น (ชัชวรินทร์ ต๊ะผัด และคณะ, 2564) อีกทั้ง การส่งเสริมให้เกษตรกรเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติจริงและพัฒนาทักษะด้านการจัดการอย่างต่อเนื่อง จะช่วยเพิ่มศักยภาพในการวางแผนการผลิต การแปรรูปสินค้า และการสร้างตราสินค้าชุมชน ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการต่อยอดผลิตภัณฑ์ไข่ไก่สู่ตลาดระดับประเทศและการส่งออกในอนาคต (วนิฐา ปัญญาส่อง และรุ่งทิพา กองสอน, 2567)

### วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. กลุ่มเป้าหมายในการวิจัย ได้แก่ ประชาชนผู้เลี้ยงไก่ไข่ในชุมชนบ้านค่าน้ำสร้าง หมู่ 15 ตำบลค้อเหนือ อำเภอมือง จังหวัดยโสธร จำนวน 10 คน ที่มาจากการเลือกแบบเจาะจงทั้งหมดการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง

2. เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ ประกอบด้วย

2.1 แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) โดยผู้วิจัยได้กำหนดประเด็นคำถามหลักไว้ล่วงหน้าอย่างเป็นระบบ มีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด เพื่อให้ผู้ให้ข้อมูลสามารถอธิบายความคิดเห็น ประสบการณ์ และข้อเสนอแนะได้

อย่างอิสระ ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้ปรับลำดับคำถาม ชักถามเพิ่มเติม หรือขยายประเด็นตามบริบทของการสัมภาษณ์ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมและลึกซึ้งมากยิ่งขึ้น

2.2 แบบสังเกต (Observation Form) ผู้วิจัยใช้ในการสังเกตและบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการณ์ พฤติกรรม กิจกรรม และสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงไก่ไข่อารมย์ดี โดยการสังเกตดำเนินการอย่างเป็นระบบตามประเด็นที่กำหนดไว้ล่วงหน้า เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริงและสามารถนำมาใช้ประกอบการวิเคราะห์ร่วมกับข้อมูลจากการสัมภาษณ์และเอกสาร โดยในการวิจัยนี้ ผู้วิจัยใช้การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-participant Observation) โดยผู้วิจัยทำหน้าที่เป็นผู้สังเกตการณ์ ไม่เข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเลี้ยงหรือการบริหารจัดการฟาร์ม แต่ติดตาม และบันทึกข้อมูลที่เกิดขึ้นจริงในพื้นที่ศึกษา พร้อมทั้งจดบันทึกภาคสนาม (Field Notes) และบันทึกภาพประกอบ (เมื่อได้รับอนุญาตจากเจ้าของพื้นที่) เป็นต้น

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ การเก็บรวบรวมข้อมูลจาก 1) ข้อมูลปฐมภูมิ คือ เป็นข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มเป้าหมาย คือ ประชาชนผู้เลี้ยงไก่ไข่ในชุมชนบ้านค่าน้ำสร้าง หมู่ 15 ตำบลค้อเหนือ อำเภอมือง จังหวัดยโสธร จำนวน 10 คน ที่มาจากการเลือกแบบเจาะจงทั้งหมด รวมถึงการใช้แบบสังเกต และ 2) ข้อมูลทุติยภูมิ คือ เป็นข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมข้อมูลเอกสารต่าง ๆ อาทิ หนังสือ ตำรา เอกสารวิชาการ งานวิจัย และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการนำข้อมูลที่ได้จากการเครื่องมือการวิจัยมาวิเคราะห์ในเชิงเนื้อหา

## ผลการวิจัย

การวิจัยนี้ ผู้วิจัยสามารถจำแนกผลการวิจัยได้ ดังนี้

การศึกษาแนวทางการส่งเสริมอาชีพการเลี้ยงไก่ไข่ อารมย์ดี บ้านค่าน้ำสร้าง หมู่ 15 ตำบลค้อเหนือ อำเภอมือง จังหวัดยโสธร

ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการส่งเสริมอาชีพการเลี้ยงไก่ไข่ อารมย์ดี บ้านค่าน้ำสร้าง หมู่ 15 ตำบลค้อเหนือ อำเภอมือง จังหวัดยโสธร ผู้วิจัยสามารถจำแนกผลได้ ดังนี้

1. การจัดโรงเรือนให้มีความเหมาะสมกับสภาพแวดล้อม พบว่า การเลี้ยงไก่ไข่จะให้อารมย์ดีนั้นการจัดการโรงเรือนให้มีความเหมาะสมก็เป็นสิ่งสำคัญ สรุปได้ว่า ควรจัดโรงเรือนให้มีพื้นที่เพียงพอ ลดเสียงรบกวน และมีอุณหภูมิที่เหมาะสม เพราะไก่ที่ไม่เกิดความเครียดจะกินอาหารได้ดี สุขภาพแข็งแรง และออกไข่สม่ำเสมอ การปล่อยให้ไก่ได้เดินคุ้ยเขี่ยตามธรรมชาติในบางช่วงเวลา ยังช่วยให้ไก่มีพฤติกรรมผ่อนคลายและลดการจิกกันเองภายในฝูง



รูปภาพชุดที่ 1 การจัดโรงเรือนให้มีความเหมาะสมกับสภาพแวดล้อม (วรินทร์ เศษสุวรรณ, 2569)

2. การให้อาหารที่มีคุณค่าทางโภชนาการครบถ้วนและให้อาหารตรงเวลา พบว่า อาหารที่สำคัญของการเลี้ยงไก่ไข่ จำเป็นต้องใช้หัวอาหารอย่างดี โดยเฉพาะที่ขาดไม่ได้เลยคือ การผสมอาหารกับวิตามินไก่ไข่ เพื่อให้ไข่ออกมาแดง และทำให้สุขภาพไก่ไข่แข็งแรง สรุปได้ว่า แทนที่จะพึ่งอาหารสำเร็จรูปเพียงอย่างเดียว ควรนำวัตถุดิบในท้องถิ่น เช่น รำข้าว ปลายข้าว ผักสด หรือพืชโปรตีนพื้นบ้าน มาผสมในสัดส่วนที่เหมาะสม จะช่วยลดต้นทุนการเลี้ยง และยังทำให้ไก่ได้รับสารอาหารที่หลากหลาย ส่งผลต่อคุณภาพไข่ที่ดีขึ้นทั้งสีไข่แดงและรสชาติที่ถูกปากได้อีกด้วย



รูปภาพชุดที่ 2 การให้อาหารที่มีคุณค่าทางโภชนาการครบถ้วนและให้อาหารตรงเวลา (วรินทร์ เศษสุวรรณ, 2569)

3. เกษตรกรนิยมใช้น้ำสะอาดและมีการเปลี่ยนน้ำให้ไก่อย่างสม่ำเสมอ พบว่า ควรใช้น้ำสะอาดและมีการเปลี่ยนน้ำให้ไก่อย่างสม่ำเสมอ ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อสุขภาพของไก่และช่วยลดความเสี่ยงในการติดเชื้อโรคต่าง ๆ

4. การเลี้ยงไก่ไข่แบบอาร์มมัตที่ลดความแออัดภายในโรงเรือน พบว่า การเปลี่ยนพื้นที่ปล่อยไก่หรือปรับตำแหน่งคอกเป็นระยะ จะช่วยลดการสะสมของเชื้อโรคและกลิ่นไม่พึงประสงค์ อีกทั้งยังช่วยฟื้นฟูพื้นดินจากมูลไก่ ทำให้พื้นที่เลี้ยงสามารถใช้งานได้ยาวนานโดยไม่เสื่อมสภาพเร็ว

5. เกษตรกรมีการนำวัสดุธรรมชาติและทรัพยากรในชุมชนมาใช้ในการจัดการโรงเรือน พบว่า การจัดการโรงเรือน เช่น แกลบ ฟางข้าว และไม้ไผ่ ช่วยลดต้นทุนในการผลิตได้อย่างเหมาะสม และเนื่องจากพื้นที่ของบ้านแต่ละครัวเรือนนั้นเป็นพื้นที่ป่าและบ้านครัวเรือนไม่ได้ทำนา สิ่งของหรือวัสดุบางอย่างยังไม่สามารถหาได้ หรือไม่สามารถซื้อได้เนื่องจากตลาดแคลน

6. การดูแลความสะอาดภายในโรงเรือนอย่างต่อเนื่อง พบว่า เกษตรกรได้มีการเก็บมูลไก่และล้างอุปกรณ์ให้อาหาร ช่วยลดกลิ่นรบกวนและป้องกันการสะสมของเชื้อโรคได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อลดการเกิดเชื้อโรค ลดอาการป่วยของไก่ได้ อีกทั้งมูลไก่สามารถนำไปทำปุ๋ยอินทรีย์หรือจำหน่ายให้เกษตรกรในชุมชนได้ ช่วยลดปัญหาสิ่งแวดล้อมและเพิ่มรายได้ช่องทางหนึ่ง ทำให้การเลี้ยงไก่เกิดประโยชน์ครบทุกด้าน

7. การรวมกลุ่มของผู้เลี้ยงไก่ไข่ในชุมชน หรือการสร้างเครือข่ายผู้เลี้ยงภายในชุมชน พบว่า การรวมกลุ่มผู้เลี้ยงไก่ไข่ช่วยให้สามารถซื้ออาหารหรือวัคซีนในราคาถูก แลกเปลี่ยนความรู้ และรวมกันจำหน่ายสินค้าในปริมาณมาก ซึ่งช่วยเพิ่มอำนาจต่อรองทางการตลาดและลดความเสี่ยงด้านต้นทุน

8. เกษตรกรที่ได้รับการอบรมด้านการเลี้ยงไก่ไข่ พบว่า เกษตรกรควรได้รับการส่งเสริมและอบรมการเลี้ยงไก่ไข่ เพื่อให้สามารถต่อยอด จากข้อมูลที่มีอยู่นำมาปรับปรุงและเลี้ยงไก่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

9. การจำหน่ายไข่ไก่ภายในชุมชนและตลาดใกล้เคียง พบว่า ผู้เลี้ยงควรบันทึกจำนวนอาหาร การให้ไข่ ค่าใช้จ่าย และอัตราการตายของไก่ในแต่ละวัน เพื่อวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทน วิธีนี้ช่วยให้มองเห็นปัญหาได้เร็วและสามารถวางแผนการเลี้ยงให้มีกำไรมากขึ้น

10. การส่งเสริมอาชีพการเลี้ยงไก่ไข่อารมณ์ดี ช่วยสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชน พบว่า หากมีการจัดพื้นที่ให้เป็นศูนย์เรียนรู้การเลี้ยงไก่ไข่อารมณ์ดี จะช่วยสร้างรายได้จากการศึกษาดูงานและการท่องเที่ยวเชิงเกษตร อีกทั้งยังทำให้ชุมชนเกิดความภาคภูมิใจและมีการถ่ายทอดองค์ความรู้อย่างต่อเนื่องสู่คนรุ่นใหม่

### สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยนี้ ผู้วิจัยสามารถสรุปและอภิปรายผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ได้ ดังนี้

แนวทางการส่งเสริมอาชีพการเลี้ยงไก่ไข่ อารมณ์ดี บ้านค่าน้ำสร้าง หมู่ 15 ตำบลค้อเหนือ อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร พบว่า การจัดโรงเรือนให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อพฤติกรรมและสุขภาพของไก่ไข่อารมณ์ดี โดยการจัดพื้นที่ให้โปร่ง อากาศถ่ายเทสะดวก ลดเสียงรบกวน และลดความแออัดภายในโรงเรือน ช่วยให้ไก่มีความเครียดลดลง ส่งผลให้การกินอาหารและการออกไข่มีประสิทธิภาพมากขึ้น อีกทั้ง การปล่อยให้ไก่ได้เคลื่อนไหวหรือคุ้ยเขี่ยตามธรรมชาติยังช่วยลดพฤติกรรมก้าวร้าวภายในฝูง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดด้านสวัสดิภาพสัตว์ที่ระบุว่า สภาพแวดล้อมที่เหมาะสมมีผลต่อคุณภาพผลผลิตและสุขภาพสัตว์ในระยะยาว (รณทิกา วงศ์ผัด และพนมพร จันทรปัญญา, 2562) ทั้งนี้ ยังสะท้อนให้เห็นว่าการเลี้ยงไก่ไข่อารมณ์ดีไม่ใช่เพียงการเพิ่มผลผลิต แต่เป็นการสร้างสมดุลระหว่างการผลิตและคุณภาพชีวิตของสัตว์ควบคู่กันไป

นอกจากนี้ ผลการวิจัยยังชี้ให้เห็นว่า การจัดการด้านอาหารและน้ำมีผลโดยตรงต่อคุณภาพของไข่และความแข็งแรงของไก่เกษตรกรในชุมชนให้มีความสำคัญกับการให้อาหารตรงเวลา การเสริมวิตามิน และการนำวัตถุดิบในท้องถิ่น เช่น รำข้าว ปลายข้าว และพืชโปรตีนพื้นบ้าน มาประยุกต์ใช้ร่วมกับอาหารสำเร็จรูป ซึ่งช่วยลดต้นทุนและเพิ่มคุณค่าทางโภชนาการได้ในเวลาเดียวกัน รวมถึงการใช้น้ำสะอาดและการเปลี่ยนน้ำอย่างสม่ำเสมอ ยังช่วยลดโอกาสการเกิดโรคร้ายในฟาร์มได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผลการศึกษาดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดการเกษตรปลอดภัยที่มุ่งเน้นการใช้ทรัพยากรในชุมชนอย่างคุ้มค่าและลดการพึ่งพาสารเคมีจากภายนอก (กริชตรี ปัญญาบุญ และวิษณุ สมิตสุวรรณ, 2565)

การนำวัสดุธรรมชาติและทรัพยากรในชุมชนมาใช้ในการจัดการโรงเรือน เช่น แกลบ ฟางข้าว และไม้ไผ่ ช่วยลดภาระต้นทุนในการก่อสร้างและดูแลโรงเรือนได้อย่างเหมาะสม โดยเฉพาะในพื้นที่ชนบทที่มีข้อจำกัดด้านทรัพยากรและเงินทุน การประยุกต์ใช้วัสดุพื้นบ้านสะท้อนถึงภูมิปัญญาชุมชนที่สามารถปรับตัวให้สอดคล้องกับบริบทพื้นที่ได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้ การดูแลความสะอาดภายในโรงเรือนอย่างต่อเนื่อง ทั้งการเก็บมูลไก่และล้างอุปกรณ์ให้อาหาร ยังช่วยลดกลิ่นและลดการสะสมของเชื้อโรคได้ ซึ่งมูลไก่อังสามารถนำไปต่อยอดเป็นปุ๋ยอินทรีย์หรือสร้างรายได้เสริมให้กับครัวเรือนได้อีกทางหนึ่ง สอดคล้องกับแนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนและการจัดการทรัพยากรอย่างยั่งยืน (ชัชววรรณ ต๊ะผัด และคณะ, 2564)

ผลการศึกษายังพบว่า การรวมกลุ่มของผู้เลี้ยงไก่ไข่ภายในชุมชนมีบทบาทสำคัญต่อความมั่นคงด้านอาชีพและเศรษฐกิจของสมาชิก การรวมกลุ่มช่วยให้เกษตรกรสามารถซื้ออาหารสัตว์และวัคซีนในราคาที่ต่ำลง รวมถึงเกิดการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้และประสบการณ์ในการแก้ไขปัญหาาร่วมกัน อีกทั้งยังช่วยเพิ่มอำนาจในการต่อรองทางการตลาดและลดความเสี่ยงจากต้นทุนการผลิต ขณะเดียวกัน การส่งเสริมให้เกษตรกรเข้ารับการอบรมด้านการเลี้ยงไก่ไข่ยังช่วยพัฒนาความรู้ ทักษะ และแนวคิดใหม่ ๆ ที่สามารถ

นำมาปรับใช้กับการเลี้ยงไก่ได้อย่างเหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่มุ่งเน้นการเรียนรู้ตลอดชีวิตและการพึ่งพาตนเองของชุมชน (วนิฐา ปัญญาส่อง และรุ่งทิwa กองสอน, 2567)

ประการสุดท้าย ผลการวิจัยสะท้อนให้เห็นว่า การส่งเสริมอาชีพการเลี้ยงไก่ไข่อารมณ์ดีไม่ได้สร้างประโยชน์เฉพาะด้านรายได้แต่ยังสามารถพัฒนาเป็นฐานการเรียนรู้และสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชนได้ในระยะยาว โดยหากมีการพัฒนาพื้นที่ให้เป็นศูนย์เรียนรู้ด้านการเลี้ยงไก่ไข่อารมณ์ดี จะสามารถต่อยอดสู่การศึกษาดูงานและการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ซึ่งช่วยสร้างรายได้เสริมและสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้กับชุมชน อีกทั้งยังเป็นกระบวนการถ่ายทอดองค์ความรู้จากคนรุ่นเก่าสู่คนรุ่นใหม่ ทำให้เกิดการสืบทอดอาชีพและภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง สะท้อนให้เห็นว่าอาชีพการเลี้ยงไก่ไข่อารมณ์ดีสามารถเป็นทั้งเครื่องมือในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนและสร้างความยั่งยืนทางสังคมได้อย่างแท้จริง (ผการัตน์ พินิจวัฒน์, 2561)

ผู้วิจัยสรุปได้ว่า การเลี้ยงไก่ไข่อารมณ์ดีเป็นแนวทางการพัฒนาอาชีพที่สามารถสร้างความสมดุลระหว่างการเพิ่มผลผลิตการดูแลสวัสดิภาพสัตว์ และการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนได้อย่างเหมาะสม โดยการจัดการโรงเรือนที่สอดคล้องกับธรรมชาติของไก่ การใช้อาหารและน้ำที่มีคุณภาพ การรักษาความสะอาด และการประยุกต์ใช้ทรัพยากรในท้องถิ่น ล้วนเป็นปัจจัยที่ช่วยลดต้นทุนและเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิต ขณะเดียวกัน การรวมกลุ่มของเกษตรกรและการได้รับการส่งเสริมองค์ความรู้จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ยังช่วยให้เกิดการพัฒนาอาชีพอย่างเป็นระบบ สามารถต่อยอดไปสู่การสร้างรายได้ที่มั่นคง การพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน และการสร้างศูนย์เรียนรู้เชิงเกษตรได้ในอนาคต สะท้อนให้เห็นว่าการเลี้ยงไก่ไข่อารมณ์ดีไม่ได้เป็นเพียงอาชีพเสริมของครัวเรือนเท่านั้น แต่ยังเป็นกลไกสำคัญในการสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจ สังคม และการพึ่งพาตนเองของชุมชนอย่างยั่งยืนอีกด้วย

### ข้อค้นพบ หรือองค์ความรู้ใหม่

ข้อค้นพบ คือ “ไก่ไข่อารมณ์ดี” ไม่ได้เป็นเพียงรูปแบบการเลี้ยงสัตว์เพื่อให้ได้ผลผลิตเพิ่มขึ้นเท่านั้น แต่สามารถพัฒนาเป็น “ระบบเศรษฐกิจเชิงความสุขของชุมชน” ที่เชื่อมโยงระหว่างสวัสดิภาพสัตว์ คุณภาพชีวิตของผู้เลี้ยง และมูลค่าทางเศรษฐกิจเข้าด้วยกันอย่างเป็นรูปธรรม กล่าวคือ เมื่อไก่ได้รับการดูแลในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม ไก่จะมีพฤติกรรมสงบ สุขภาพแข็งแรง และให้ผลผลิตที่มีคุณภาพ ส่งผลให้ผู้เลี้ยงลดต้นทุนด้านยาและการจัดการโรค ขณะเดียวกันกระบวนการเลี้ยงยังเปิดโอกาสให้เกิดการใช้ทรัพยากรพื้นถิ่น การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ และการต่อยอดสู่การท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้อีกด้วย องค์ความรู้ใหม่นี้สะท้อนว่า “ความสุขของสัตว์” สามารถกลายเป็นทุนทางสังคมและทุนทางเศรษฐกิจของชุมชนได้ หากมีการบริหารจัดการอย่างเข้าใจ ธรรมชาติและสอดคล้องกับวิถีชีวิตท้องถิ่นอย่างแท้จริง

### ข้อเสนอแนะการวิจัย

#### 1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 ควรส่งเสริมให้เกษตรกรนำแนวทางการเลี้ยงไก่ไข่อารมณ์ดีไปประยุกต์ใช้ร่วมกับทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชน เพื่อช่วยลดต้นทุนการผลิต เพิ่มคุณภาพของไข่ไก่ และสร้างรายได้อย่างต่อเนื่องให้แก่ครัวเรือน

1.2 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรสนับสนุนการจัดอบรมด้านการตลาดออนไลน์ การสร้างตราสินค้าชุมชน และการพัฒนาศูนย์เรียนรู้การเลี้ยงไก่ไข่อารมณ์ดี เพื่อเพิ่มมูลค่าผลผลิตและสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจให้แก่ชุมชนอย่างยั่งยืน

## 2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษารูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากไข่ไก่อารมณ์ดี เช่น การแปรรูปอาหารหรือผลิตภัณฑ์สุขภาพ เพื่อเพิ่มมูลค่าและขยายโอกาสทางการตลาดทั้งในและต่างประเทศ

2.2 ควรศึกษาผลกระทบด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมจากการเลี้ยงไก่ไข่อารมณ์ดีในระยะยาว เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาอาชีพและยกระดับคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนต่อไป

## เอกสารอ้างอิง

- กริชตรี ปัญญาบุญ และวิชญ์ สุमितสุวรรณ. (2565). การส่งเสริมอาชีพวิสาหกิจชุมชนกลุ่มผู้ปลูกมะม่วงมหาชนก บ้านหนองบัวชุม ตำบลหนองหิน อำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์. *วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยวิทยาเชิงพุทธ*, 7(9), 218-234.
- ชัชววรรณ ต๊ะผัด และคณะ. (2564). แนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาอาชีพของชุมชนเทศบาลตำบลหนองป่าครั่ง. *วารสารบัณฑิตวิจัย*, 12(2), 134-143.
- ผการัตน์ พินิจวัฒน์. (2561). การส่งเสริมอาชีพให้ชุมชน: กรณีศึกษาบ้านโพโนไทร ตำบลเมือง อำเภอเมือง จังหวัดเลย. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร*, 6(3), 926-935.
- รุณทิกา วงศ์ผัด และพนมพร จันทรปัญญา. (2562). การส่งเสริมอาชีพนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอปางมะผ้า จังหวัดแม่ฮ่องสอน. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น*, 13(2), 118-128.
- วนิดา ปัญญาส่อง และรุ่งทิวา กองสอน. (2567). การส่งเสริมทักษะอาชีพ เรื่อง การแปรรูปอาหาร ตามแนวทางการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษา สำหรับผู้เรียนกลุ่มชาติพันธุ์. *วารสารวิจัยรำไพพรรณี*, 18(1), 137-147.
- วิโรจน์ นรารักษ์. (2562). บทบรรณาธิการ. *วารสารเศรษฐกิจและสังคม*, 56(2), 3-6.